

TERNILS

Antiga alqueria del terme d'Alzira, nom conegut encara allí (Chabàs, *El Arch.* III, 86b2f.), com a despoblada (GGRV, Val. II, 121), entre els termes actuals d'Alzira i Carcaixent (ib. II, 152).

En tot cas el tenim ben documentat almenys en tres docs. del S. XIII: 1258: alqueria de *Ternils*, en te. d'Alzira (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, n.º 113); 1267: un casal de molins situat a la sèquia de l'almarjal de *Ternils*, Alzira (id. ib., n.º 733); 1278: *Ternils* en un doc. on se cita també Algemesí (id. II, 352). SSiv., 398-9, troba *Ternils* com un despoblada vora Carcaixent i la Pobla Llarga, i ho cita en diversos documents, des de 1252, entre ells el de 1267, amb la sèquia, el molí i la marjal, sense precisar altra forma del nom que aquella. Només Chabàs (que havia estat arxivada d'Alzira) suggereix que amb *Ternils* s'identifiqui un *Cernales*, nom d'una terra que figura en el *Rept.*, entre les donacions d'Alzira (Bof., p. 357): forta raó aquesta per identificar-los, car de les dues divergències fonètiques només és greu la *a* en lloc de *i* (a per *t* seria err. de lect.?, -es llatinització). Restem en dubte sobre aquesta identificació, vista també l'extensió considerable que tenia el terme de l'Alzira sarraïna.

Per a l'ETIM., si prescindim d'aquesta dada tan incerta, que podria induir a un origen romànic, hem de tendir a creure en un arabisme, d'acord amb la gran massa d'arabismes en la toponímia d'aquesta rodalia, i també amb la fesomia d'aquest nom, en *Te-*; i l'estructura corrent en àrab (triconsonantisme amb preformativa *ta-*). Seria potser de l'arrel *rnn*, popular en l'ar. clàssic i modern: 'aixecar la veu, ressonar, brunzir', que en forma II és «faire résonner» (p. ex. un arc etc.). El nom d'acció d'aquesta forma és, doncs, *tárnin*; i no hi ha dubte que era usual en la llengua viva d'Al-Andalus etc., en diverses accs. entorn d'aquesta idea: «*ranna*: cantus» (*RMa*, 109), amb tota la panòpia morfològica corresponent: en f. II, *nirannan* «cantare», i cf. *matarnin*: *RMa*, 53.5f, 209, 78.1f.; Dozy (*Suppl.* I, 561) en dóna testimonis en les diverses accs.; forma I «résonner, retentir» en les 1001 *Nits*, i Boqtor; *rann* «son ou chant plaintif» en la Hist. dels Abbadites, *ranna* «résonnance, retentissement» en Boqtor, *arannan* «sonore, résonnant» ibid. i ja en el *Divan Nodhaili*.

El terme d'Alzira és en part molt muntanyós, comprenent la gran vall de la Murta i, vora ja de part de la Serra de les Agulles, que va a parar entre Carcaixent i la Pobla Llarga (just allà on SSiv. situa *Ternils*); suposem que en baixi una sèquia rumorosa que mou uns molins en arribar a la marjal. Doncs, *Tárnin* per al tornaveu de les penyes de les Agulles i la seva serra, o el retronir de les aigües que en baixen. *Tárnin* dissimilat en **ternil*; però com que s'aplicà a uns despoblats més o menys extensos, aviat els moriscos ho digueren amb un plural català *Ternils*.

Existeix encara l'ermita de Sant Roc de *Ternils*, despoblada del te. de Carcaixent, era antiga parr. segons Chabàs que hi reproduïx unes taules de l'Altar Ma-

yor, de quan encara era parròquia (*El Arch.* I, 363.4). També ho visitaren el Pare Fita i el Pare Villanueva, amb mots allí reproduïts (però són fantàstiques les suposicions de Fita sobre una antiga mansió romana de l'itinerari). Avui es plany Chabàs (*El Arch.* II, 20) que l'ermita de *Ternils* està reduïda a una establia a on tanquen bestiar i cavalcadures.

ETIM. que no ens podria deixar dubte, si no haguéssim vist aqueix *Cernales* del *Rept.* Doncs suposem que s'apliqués verament a *Ternils*, i que es trobessin altres formes semblants si bé amb *t-* més ben copiada. Sorgiria llavors un dilema: amb algun nom mossàrab. Potser amb una variant en *i* alterada per la imela dels àrabs: algun mot com *Ternales* o *Terminales* o *Trinales*? No pot ser: perquè en l'àrab valencià la imela no passava del greu *e* (imela en *i* només a Granada). Passat que hi hagués un veïnatge palatal, que llavors es veuen casos de *i* en la Doctrina d'Ayala i en la nostra toponímia. Doncs, postularíem potser una base *TRIENNALES? en un sentit derivat de TRIENNIUM i TRIENNIS 'tres anys'.

No ens hi escarrassem: massa rebuscat tot això sense altra base que un hapax, en el qual, així com així, admetríem un error de còpia (*c* per *t*). Més prudent, sigui esmenar més (en *Terniles*) o negar la incerta identificació.

No ens tempta tampoc sospitar-li parònims en noms dels Pirineus. Un altre hapax, en un doc. de 899 de la vall de Ribes, on Monsalv. xv, 25, dubta si ha de llegir *Terrules* o *Terniles*; prescindim de cosa tan incerta: derivat de *terra*?, evolució d'*Entre-rius*?, car figura com afr., entre el riu Freser, i els seus dos barrancs afl., d'Estèguel i de Grats. Pere *Ternió*, NP, era un hab. de Rialb, a. 1518 (*Spill de Castellbò*, f.º 106 ter).

LA TERNUDA

Paratge de la Baixa Ribagorça, a prop de Benavarri (nom que recordo oït en les enqs. de 1957, Ll. XIX, a Llaguarres o Lasquarri). Em consta com pertanyent al te. de Benavarri: *La Ternuda*, 1554 (Moner, *Bi. Escr. Rib.*).

El mateix ha de ser un «castro de *Ternuda*» citat junt amb Montsó, l'a. 1248 (*BABL* x, 108). Doncs, essent un castell el nom deu ser un compost de *Tor* + *nuda*, en el sentit de 'torre soliuca, escarida, sense protecció de baluards', amb una dissimilació de la *o* com en *redó* 'rodó' o *pregon* PROFUNDUS; en un lloc a la r. de l'aragonès no estranya la conservació de la -D- de NUDA.

TERRA (derivats i compostos de ~)

I. COMPOSTOS

Terra-negra, partida d'Oib (xxxv, 197.22). *Barranc de Terra-negra* a Pujal (xxxvii, 2.10). *Terra-roja*, serra que separa l'alta vall de Santa Susanna de la de